

Здоров'я людини як фундаментальна цінність культури

Здоров'я людини аналізується не тільки як медична, а як суспільна функціональна система, повний комплекс державних, колективно-групових та особистих заходів, спрямованих на захист кожної людини і всього населення.

***Ключові слова:** людина, культура, здоров'я, виховання, освіта, світогляд.*

В умовах трансформації українського суспільства особливої значущості набувають питання формування самодостатньої, цілісної та внутрішньо гармонійної особистості. Однак на тлі суспільних негараздів, нестабільності повсякденних умов життя та труднощів пристосування до них це є вельми складним завданням.

Сучасний світ через свою динамічність та суперечливість створює різноманітні проблеми для людини і владно втручається в її особистісний простір. Соціально-технологічний прогрес спричиняє зростання негативного впливу на особистість різних чинників; збільшення повсякденних фізичних та психологічних навантажень; загострення почуття страху, невизначеності, невпевненості, розгубленості та деколи й розчарування. Усе це негативно позначається на здоров'ї людини загалом і на її соціально-психологічному здоров'ї зокрема. Враховуючи те, що людське життя є найвищою суспільною цінністю, перед суспільством постає низка важливих завдань, серед яких найважливішим є вирішення проблеми збереження здоров'я людини, у тому числі й соціально-психологічного. Саме тому виникає потреба у пошуку шляхів збереження здоров'я людини з урахуванням різних умов її життєдіяльності, як звичайних, так і особливих.

Людина – жива система – становить єдність природного і соціального, тілесного і духовного, спадкоємного, уродженого і прижиттєвого, придбаного. Визнання єдності природного і соціального в людині стало насущною потребою сьогодні, коли в епоху науково-технічного розвитку глобальні наслідки якого призвели до кризи, сама сутність людини повинна стати запорукою збереження людства. Виникла потреба усвідомити, що людина не володар природи, який підіймається над нею, а розумна істота, яка, руйнуючи природу, нищить сама себе. Розгляд людини в єдності природного і соціального виявляє, що людина – не просто соціальна істота, результат суспільно-історичного розвитку, але й частина Універсуму, а сама суспільно-історична форма буття – як одна, вища з відомих, форма розвитку природи.

Тому найскладнішим та найцікавішим об'єктом дослідження для всіх форм пізнання у всі часи була людина (здорова або така, що знаходиться в «третьому стані» – не здорова, не хвора), а предмет вивчення – звичайно ж, її здоров'я. Аби досліджувати здоров'я, необхідно зрозуміти феномен людини, принципи її організації. Але цього розуміння до останнього часу не могла дати медична наука, орієнтована на дослідження переважно фізичного тіла. Сьогодні дослідники все більш схильні звертатися до аналізу не тільки тілесних фізіологічних та анатомічних особливостей функціонування людського здоров'я, а скоріше до надфізіологічних, психічних, психологічних та трансцендентальних складових.

До розуміння цілісності людини можна наблизитися за допомогою системного підходу. Система є сукупністю елементів і зв'язків між ними, що функціонують як єдине ціле і що мають єдину мету функціонування. Людина – це система з пірамідальним принципом побудови. Услід за давніми греками в ній ми виділимо три рівні: нижчий – тілесний (тіло); середній – психічний (душа); вершину – духовний елемент (дух)[1].

Кожен з трьох рівнів системи «Людина» розглядається як підсистема, організована за тим же принципом, що і ціла система. У цих підсистемах першого порядку у свою чергу виділяються підсистеми другого порядку і так далі. Підсистеми всіх порядків функціонують у відносно автономних режимах, але при дотриманні принципів взаємозв'язку і підпорядкування нижчого рівня вищому. Принцип взаємозв'язку виявляється як у взаємних впливах різних підсистем, так і в наявності у них загальних блоків, тобто у взаємному перехрещенні. Тому одна підсистема неминуче залучає до роботи іншу і людина реагує на дії як єдине ціле. Ось чому будь-яке дослідження людини повинно відбуватися у всіх системних складових.

Безумовно, життєдіяльність людини та її здоров'я залежить від зовнішніх та внутрішніх умов. Зовнішні умови створюються так званим життєвим середовищем. Одним з елементів системи «людина – життєве середовище» є середовище життя людини. Середовище – це і простір для проживання, і дуже важливе джерело ресурсів, воно має великий вплив на духовний світ людей, на їх здоров'я і працездатність. Навколишнім середовищем називають частину земної природи, з якою людське суспільство безпосередньо взаємодіє у своєму житті, і виробничої діяльності. Воно утворилося у результаті тривалої еволюції планети Земля під впливом людської діяльності, створення так званої «вторинної природи», тобто міст, заводів, каналів, транспортних магістралей тощо[2].

Поняття життєдіяльності можна розглядати з точки зору діяльнісного підходу, бо воно семантично включає поняття діяльності. В певному значенні ці поняття розташовані близько, але життєдіяльність не зводиться тільки до діяльності, оскільки воно значно ширше і вбирає в себе як усвідомлювані так і неусвідомлювані психічні процеси, складні процеси внутрішньої боротьби, мобілізації своїх можливостей, переживань, сумнівів, виборів, рішень. У це поняття входять вищі рівні організації власного життя особою, регулювання не лише дій, але і комплексів різних дій і вчинків, їх скріплення в єдине ціле, визначення їх послідовності.

Але крім власного внутрішнього світу людина живе ще й у суспільстві, тобто в соціальному середовищі. Соціальне середовище – це створений людством духовний світ, що охоплює національні, соціальні, економічні, політичні та інші суспільні відносини і вироблені людством протягом усієї історії духовно-культурні цінності, які впливають на людей, формують

їхній світогляд, зокрема, обумовлюють поведінку у сфері взаємовідносин із навколишнім середовищем. Отже, середовище, яке оточує людину, складається із природного середовища, яке формувалося мільйони років у процесі еволюційного розвитку землі і життя на ній; техногенного – створеного людьми у процесі розвитку і господарсько-побутової діяльності (техносфери); соціокультурного – створеного людством духовного світу.

В той же час організм людини в цілому є біологічним створенням, хоча і знаходиться під постійною соціальною дією. Людина – особлива біологічна істота, здатна вижити, зберегти і захистити своє життя, забезпечити фізичне здоров'я і нормальне функціонування за рахунок того, що її життя протікає в специфічному середовищі, що має як би три форми, три виміри. Цими складовими специфічної «екології людини» є природа, соціум і культура. Більш того, поза соціокультурними формами буття неможливі не лише людський спосіб життя, але і само виживання і функціонування людського організму. Через це всі зв'язки людини зі світом його проживання і розвитку – структурні, функціональні, енергетичні, інформаційні і можливі інші – передбачають вивчення взаємодії різних систем і законів, їх регулюючих, – природних, соціальних і культурних, причому всі вони історичні, змінюють свої форми і, отже, типи взаємодії[3].

Тому всі концепції стосовно людини, її здоров'я та її життєдіяльності в комплексному життєвому середовищі будуть розподілятися в залежності від того, який саме чинник ставиться дослідниками як головний. У біологічних концепціях, пов'язаних з теорією біосфери-ноосфери В.І.Вернадського[Див.:4], здоров'я, як і інші фундаментальні характеристики людини, визначається в світлі масштабних біосферних процесів, в яких людство грає усе більш значну роль. Теорія біосфери, що розглядає життя як «планетне явище космічного характеру», містить ідею про всеосяжну єдність космопланетарних, соціально-історичних і природних процесів, із взаємодії яких виникає «цілісний феномен людини». Тому здоров'я з огляду на ці концепції можна визначити як здібність людини до виконання своїх біосоціальних функцій в умовах середовища, що змінюються[5].

До останнього етапу розвитку людства (XX ст.) умови його існування формувала природа, і саме до цих умов організм людини і пристосувався біологічно протягом попереднього еволюційного періоду. Але з того часу як людина охопила своєю діяльністю майже всю планету, вона почала істотно змінювати умови життєдіяльності, до яких була пристосована в своєму історико-біологічному розвитку. Ці зміни набули катастрофічного масштабу. Перетворюючи природу, людина забула, що вона сама її найскладніший і найтонший витвір. Нажаль закладені в людині захисні можливості організму вже не витримують навантажень, спричинених забрудненням довкілля, аномаліями соціально-технічного розвитку. Тому, останніми роками широкого розмаху набув рух за оздоровлення природи, і людини зокрема, за відновлення гармонії між силами природи і людським суспільством[6]. Це стимулює створення іншого напрямку визначення здоров'я людини з позиції соціальних його характеристик.

В рамках значної зміни тенденцій соціально економічного розвитку і звернення увагу на соціальний бік здоров'я істотну роль грає посилення уваги до «якості людини» і «якості її життя». Для перспективного суспільства потрібні генетично, фізично і психічно здорові, високоінтелектуальні

люди, що живуть в абсолютно здоровому за соціальними і економічними її показниками життєвому середовищі. Здоров'я є інтегральним показником якості життя. В даний час проблеми якості життя і якості здоров'я населення є предметом значної уваги багатьох вчених і громадських діячів. За визначенням сучасних вчених, людство прийшло до початку двадцять першого століття в дуже хворому стані, про що свідчать дані про скорочення чисельності населення, тривалості життя, про значне поширення різних захворювань[7].

Виникає своєрідний парадокс: чим вище забезпеченість людини засобами підвищення якості життя та комфорту, тим вище рівень екологічної небезпеки, і, як слід – рівень хворобливості населення. Екологічна криза сприяє біологічним видам здоров'я, прискорення швидкості життя та збільшення кількості інформаційних потоків – видам психологічного та психічного здоров'я, абсолютизація значень зовнішніх символічних систем для визначення соціального статусу та поляризація суспільства за ознакою володіння цими символами (влада, багатство, матеріальні цінності тощо) – сприяє видам соціального здоров'я. Інший парадокс полягає в тому, що рівень здоров'я залежить від рівня освіти, а чим освіченіше людство в загалі, тим хворобливіше воно стає.

За відсутністю знань про закони формування, збереження і зміцнення здоров'я, недотримання основних валеологічних принципів організації навчального процесу та побуту серед школярів і студентів, зростає частота хронічних інфекційних захворювань, порушується постава, знижується гострота зору. Однією з причин цього є відставання існуючої в Україні системи охорони здоров'я населення від вимог сьогодення, розходженням системи знань, якими оперує національна система освіти, з реаліями, що утворилися в наслідок бурхливих соціально-економічних змін.

Важливо зазначити, що здоров'я людини – основа здійснення нею своїх біологічних і соціальних функцій, тобто воно є фундаментом само-реалізації особистості. В ієрархічній піраміді цінностей, які складають будівлю загальної культури, здоров'я має розміщуватись на її вершині. Водночас, як стверджує В.Давидовський, проблема здоров'я невіддільна від проблеми самої людини, вона виникає одночасно з людиною й видозмінюється відповідно до розвитку людської культури[8]. Тому здоров'я, як комплексний компонент життєдіяльності людини потребує значної уваги, як з боку науковців, так і з боку держави, але особливо стосується кожного окремого індивіда, бо є запорукою можливості здійснення власної життєвої програми.

Тому охорону здоров'я слід розглядати не тільки як медичну, а як «суспільну функціональну систему, повний комплекс державних, колективно-групових та особистих заходів, спрямованих на захист життя, здоров'я кожної людини і всього населення», який вклучає «всі елементи навколишнього та соціального середовища, в тому числі й системи безпосереднього життєзабезпечення, а також спосіб та умови життя населення, рівень його освіти та культури – все те, що сприяє захисту життя і здоров'я людини»[9].

Здоров'я нації є невід'ємною частиною суспільного багатства і ключовим ресурсом розвитку держави, а показники стану здоров'я населення – важливим критерієм якості життя суспільства[10]. Українське суспільство починає поступово приходити до розуміння того, що освіта стає джерелом добробуту як для держави і окремого підприємства, так і

для окремої особи. Але, на жаль, те ж суспільство абсолютно не ставить основною задачею те головне, від чого залежить і професійна компетентність, і якість життя – якість здоров'я.

Формування прагнення до збереження і зміцнення свого здоров'я, стимулювання тривкої мотивації на здоровий спосіб життя, формування почуття відповідальності за своє здоров'я, ціннісне відношення до життя повинні базуватися на сучасному світогляді, найновітніших досягненнях науки та цілісному уявленні про людину, яка живе за законами холізму, ієрархічності, системності і гармонійності, тобто за законами духовного розвитку.

Кожна епоха робить свій внесок у пізнання людини і природи, що передбачає необхідність відмови від застарілих догм, стереотипів мислення і поведінки. Нинішній період розвитку характеризується формуванням цілісного систематичного уявлення про людину, здоров'я якої визначається гармонійною взаємодією з навколишнім середовищем і суспільством.

Становлення і розвиток сучасного соціуму залежить і визначається рівнем творчого розвитку і зростання кожного громадянина, його духовно-соціальним внеском у побудову держави. Розвиток таких підходів значною мірою визначається станом системи освіти в державі. Враховуючи етапи формування системи творчого розвитку людини і світогляду і розуміння світу, навчання колективу творчості, колективній свідомості, вихідними теоретико-методологічними платформами сучасної освіти повинні стати нові пізнання будови світу.

Процеси, які визначають сьогодні рівень розвитку суспільства повинні спиратися на потенційні можливості, які являє мультидисциплінарна освіта еліти відкритого суспільства, яке формується. Отже – головна мета для країни – підготовка висококваліфікованих фахівців для виробництва й управління соціальними системами[11]. Очевидно, що країна, яка зацікавлена у власному майбутньому розвитку, повинна піклуватися про молоді. Здоров'я молоді та студентів виступає таким чином, як фундамент підготовки та виховання нової генерації громадян, зокрема економічної, політичної та духовної еліти. Провідна верства, тобто еліта, за В.Липинським, відрізняється від маси здатністю до усвідомлення власних інтересів, до сприйняття державотворчих форм, до перетворення ірраціональних бажань в ідеологію, накреслення національних завдань[12]. Тобто майбутня еліта повинна володіти цим вмінням і знанням, а ідеологія здорового способу життя виявляється єдино можливою в умовах сучасного суспільства. Проблема адаптації особистості до змін, що відбуваються в українському соціумі, залишається гострою, оскільки більшість соціальних інститутів головним для себе вважають не підтримку індивідів, а самовиживання, самовідновлення. У розвинених суспільствах інститут системи освіти відіграє одну з найважливіших ролей, готуючи молоду покоління до «дорослого» життя, формуючи свідомість індивіда й визначаючи процес його адаптації.

Здоров'я молодого покоління – фундамент розвитку суспільства і Української держави загалом. Зміни соціальних норм і цінностей, зубожіння, безробіття, екологічна небезпека, визначають стан здоров'я і розвиток дітей та молоді, від яких залежить майбутнє України. Сучасні уявлення світової науки стосовно феномена здоров'я людини ґрунтуються на новому розумінні актуальності проблеми, існування людства взагалі. Наприкінці ХХ ст.. лідери світової науки внесли проблему здоров'я до

кола глобальних проблем, вирішення яких обумовлює факт подальшого існування як біологічного виду на планеті Земля. Сьогодні у науковому обігу виникло нове визначення – антропологічна катастрофа, сутність якої полягає в тому, що згідно з основним біологічним законом кожен біологічний вид вимирає, якщо змінюються природні умови існування, до яких він був пристосований роками в ході еволюції[13].

Центральною причиною цих процесів виступає різке погіршення умов життя і нездатність адаптуватися до них. Умови ці в значній мірі визначаються чинниками довкілля природними, соціальними і техногенними. Велику частину потенціалу суспільства першої половини двадцять першого століття складатимуть сьогоденні студенти. Саме їм належить вирішувати складні соціально-економічні, морально-етичні, національні і інші проблеми, які в даний час хвилюють громадськість[14].

Для формування здорового суспільства потрібно, щоб більшість цього членів усвідомлювали ідеологію збереження здоров'я, а соціально-політична, наукова та освітянська еліта має стати провідником та фундатором соціальних норм, призначених зберігати здоров'я. Здатність до збереження здоров'я розглядається як основа буття людини, де основним є усвідомлення важливості здоров'я, здорового способу життя для всієї життєдіяльності особистості, це характеристики, особливості, які спрямовані на збереження фізичного, психічного, соціального, духовного здоров'я – свого та оточуючих.

Список використаних джерел

1. Апанасенко Г.Л. Человек и его здоровье: Избранные статьи о здоровье / Г.Л.Апанасенко. – Киев, 2005. – С.16.
2. Желібо Є.П. Безпека життєдіяльності: Курс лекцій / Є.П.Желібо, А.І.Чмир, В.С.Троян, Є.О.Савінов. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2001. – С.251.
3. Алексеев П.В. Социальная философия: Учеб. пособ. / П.В.Алексеев. – М.: Проспект. – С.186.
4. Вернадский В.С. Биосфера и ноосфера / В.С.Вернадский. – М.: Наука, 1989. – 262с.
5. Чуркина М. Ю. Формирование здоровьесберегающих компетенций в процессе профессиональной подготовки учителя химии: автореф. дис. кандидат. пед. наук 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / М. Ю. Чуркина; ГОУ ВПО «Самарский гос. пед. ун-т». – Самара, 2008. – С.11.
6. Гуменюк Н.Я. Взаємозалежність природо-людських факторів у формуванні здорового способу життя молодого покоління / Н.Я.Гуменюк // Зб. наук. праць: філософія, соціологія, психологія. – Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ, 2007. – Вип. 12. – Ч.ІІ. – С.225.
7. Лавричева И.А. Формирование валеологической культуры студентов: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01/ И.А.Лавричева – Саратов, 2002. – С. 2.
8. Апанасенко Г. Місце науки «Валеологія» В. Універсальній десятковій класифікації / Г.Апанасенко, С.Прасол // Вісн. Книжкової палати. – 2008. – № 9. – С. 6.
9. Москаленко В.Ф. Соціально-гігієнічний аналіз демографічної ситуації в Україні / В.Ф.Москаленко, М.В.Голубчиков // Медичний всесвіт: наук.-практ. журнал. – 2003. – № 2. – С.18.
10. Чуркина М.Ю. Формирование здоровьесберегающих компетенций в процессе профессиональной подготовки учителя химии: автореф. дис. кандидат.

пед. наук 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / М.Ю.Чуркина; ГОУ ВПО «Самарский гос. пед. ун-т». – Самара, 2008. – С.2.

11. Кремень В.Г. Людиноцентризм – основа національної доктрини розвитку освіти в Україні / В.Г.Кремень // Проблеми та перспективи формування національно-технічної еліти: Зб. наук. праць / За ред. Л.Л.Товажнянського, О.Г.Романовського. – Вип. 5 (9). – Х.: НТУ «ХПІ», 2004. – С.3.

12. Андрущенко В. Організоване суспільство / В.Андрущенко. К.: Ін-т вищої освіти АПН Укр., 2006. – С.232.

13. Гуменюк Н.Я. Взаємозалежність природо-людських факторів у формуванні здорового способу життя молодого покоління / Н.Я.Гуменюк // Зб. наук. праць: філософія, соціологія, психологія. – Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ, 2007. – Вип. 12. – Ч.ІІ. – С.223.

14. Лавричева И.А. Формирование валеологической культуры студентов: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01/ И.А.Лавричева – Саратов, 2002. – С.4.

Маркив А.Т. Здоровье человека как фундаментальная ценность культуры

Здоровье человека анализируется не только как медицинская, а как общественная функциональная система, полный комплекс государственных, коллективно-групповых и личных мероприятий, направленных на защиту каждого человека и всего населения.

Ключевые слова: человек, культура, здоровье, воспитание, образование, мировоззрение.

Markiv, O.T. Human health of as a fundamental value of a culture

Human health is analyzed not only as a medical, but also as a social functional system, the full range of governmental, collective and group, and personal measures directed toward protection of every person and the population at large.

Key words: a human, culture, health, upbringing, education, a mindset.

Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова

Українська Академія Наук

Тілея
Науковий вісник

Збірник наукових праць

- Історичні науки
- Філософські науки
- Політичні науки

Випуск 27

Київ – 2009

**Збірник засновано 2004 року
Вихід з друку – щомісячно**

**Фахове видання з історичних, філософських та
політичних наук затверджено постановою Президії ВАК України
від 14 вересня 2006 року № 1-05/8 (доповнення до переліку № 18,
Бюлетень ВАК України № 10, 2006)**

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації серія КВ № 11192-72 ПР від 5 травня 2006 р.*

Головний редактор – ВАШКЕВИЧ В.М.,
доктор філософських наук, академік Української академії наук

Відповідальний секретар – КРИВОШЕЯ В.В.,
доктор історичних наук, академік Української академії наук

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

З історичних наук:

АНДРУСИШИН Б.І., доктор історичних наук, професор

ВОЙЦЕХІВСЬКА І.Н., доктор історичних наук, професор

ГОНЧАР Б.М., доктор історичних наук, професор

КОЛЕСНИК В.Ф., доктор історичних наук, професор,
член-кореспондент Національної академії наук України

КОТЛЯР Ю.В., доктор історичних наук, професор

МИХАЙЛЮК В.П., доктор історичних наук, професор

НЕСТУЛЯ О.О., доктор історичних наук, професор,
академік Української академії наук

СОЛДАТЕНКО В.Ф., доктор історичних наук, професор,
член-кореспондент Національної академії наук України

СУШКО О.О., доктор історичних наук, професор

МАКАРЧУК С.С., кандидат історичних наук, доцент

ФІРОВ П.Т., кандидат історичних наук, доцент

З філософських наук:

АНДРУЩЕНКО В.П., доктор філософських наук, професор,
член-кореспондент Національної академії наук України,
академік Академії педагогічних наук України

БЕХ В.П., доктор філософських наук, професор,
академік Української академії політичних наук

БОНДАРЕНКО О.В., доктор філософських наук, доцент

ВОЛИНКА Г.І., доктор філософських наук, професор

ГАВЕЛЯ В.Л., доктор філософських наук, професор

КУЦЕПАЛ С.В., доктор філософських наук, професор

ЗАКОВИЧ М.М., доктор філософських наук, професор

МИХАЛЬЧЕНКО М.І., доктор філософських наук,
професор, член-кореспондент Національної академії наук України,
академік Української академії політичних наук

ОНІПКО О.Ф., доктор технічних наук, академік Української академії наук

ХАЛАМЕНДИК В.Б., доктор філософських наук, доцент

АКОПЯН В.Г., кандидат філософських наук, академік Української академії наук

ХІМЧЕНКО О.Г., кандидат філософських наук, професор,
член-кореспондент Української академії наук

З політичних наук:

БАБКІНА О.В., доктор політичних наук, професор

БАЛАБАНОВ К.В., доктор політичних наук, професор

БИДЗЮРА І.П., доктор політичних наук, професор

ІВАНОВ М.С., доктор політичних наук, професор

КАРТУНОВ О.В., доктор політичних наук, професор,
академік Української академії політичних наук

КОТИГОРЕНКО В.О., доктор політичних наук,
член-кореспондент Української академії політичних наук

ОНИЩЕНКО І.Г., доктор політичних наук, професор

РИМАРЕНКО С.Ю., доктор політичних наук, професор

ШАПОВАЛ Ю.І., доктор історичних наук,
професор, академік Української академії політичних наук

ШКЛЯР Л.Є., доктор політичних наук, професор

Гілея* (науковий вісник): Збірник наукових праць / Гол. ред. В.М. Вашкевич. – К., 2009. – Випуск 27. – 420 с.

Друкується за рішенням:

Вченої ради Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (протокол № 3 від 22 жовтня 2009 р.); Президії Української Академії Наук (протокол № 09-10-23/1 від 23 жовтня 2009 р.)

Концепція збірника базується на багатоплановому науковому висвітленні проблем інформаційної цивілізації, що формується. Основні рубрики охоплюють галузі історичних, філософських та політичних наук. Розрахований на фахівців гуманітарних та соціально-політичних наук.

*Гілея — в стародавні часи територія лісової Скіфії між Борисфеном (Дніпром) і Гіпанісом (Південним Бугом). Рештки цієї «лісової квітки» залишилися до теперішнього часу на території Миколаївської та Херсонської областей. (Докладніше див.: Геродот. Історія. IV. 16-25).

© Редакційна колегія, 2009

© Автори статей, 2009

© Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2009

© Українська академія наук, 2009

ВІДДІЛЕННЯ РЕДАКЦІЇ Збірника наукових праць «Гілея (науковий вісник)»

ВІННИЦЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ

(Інститут історії, етнології
і права Вінницького державного
педагогічного університету
імені М. Коцюбинського, м. Вінниця)
завідувач **Степанчук Ю. С.**,
кандидат історичних наук
E-mail: iiiep@inbox.ru

ДОНЕЦЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ

(Донецький національний
університет, м. Донецьк)
завідувач **Андрієнко О. В.**,
кандидат філософських наук,
доцент
E-mail: elena_andrienko8@mail.ru

ЗАПОРІЗЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ

(Запорізький національний
технічний університет, м. Запоріжжя)
завідувач **Бондаренко О. В.**, доктор
філософських наук, доцент
E-mail: gileya_zaporizhzhya@ukr.net

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ

(Прикарпатський національний
університет імені Василя
Стефаника, м. Івано-Франківськ)
завідувач **Дичковська Г. О.**,
кандидат філософських наук, доцент
E-mail: go_osmomysl@ukr.net

ЛУГАНСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ

(Східноукраїнський національний
університет імені В. Дала, м. Луганськ)
завідувач **Михайлюк В. П.**,
доктор історичних наук, професор
E-mail: vital_mih@ukr.net

ЛЬВІВСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ

(Національний університет
«Львівська політехніка», м. Львів)
завідувач **Карівець І. В.**,
кандидат філософських наук, доцент
E-mail: sacre@ukr.net

МАРІУПОЛЬСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ

(Маріупольський державний
гуманітарний університет)
завідувач **Дегтеренко А. М.**,
кандидат політичних наук, доцент
E-mail: degterenko777@ukr.net

МИКОЛАЇВСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ

(Південнослов'янський інститут Київського
славістичного університету, м. Миколаїв)
завідувач **Хімченко О. Г.**, кандидат
філософських наук, професор,
член-кореспондент УАН; координатор
Макарчук С. С., кандидат
історичних наук, доцент
E-mail: Alex_x_5@ukr.net або
rvgreabis@farlep.mk.ua

ОДЕСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ

(Одеський національний
університет імені І.І. Мечнікова)
завідувач **Барвінська П. І.**, кандидат
історичних наук, доцент
E-mail: barwinskaja@ua.fm

ПОЛТАВСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ

(Полтавський факультет Національної
юрідичної академії України
імені Ярослава Мудрого)
завідувач **Кучепал С. В.**,
доктор філософських наук, професор
E-mail: svkutsepal@rambler.ru

СЕВАСТОПОЛЬСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ

(Севастопольський національний технічний
університет, м. Севастополь)
завідувач **Фіров П. Т.**, кандидат
історичних наук, доцент
Тел.: 8 068 925 74 57

СИМФЕРОПОЛЬСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ

(Кримський економічний
інститут Київського національного
економічного університету імені В. Гетьмана)
завідувач **Попов О. Д.**,
кандидат історичних наук, доцент
E-mail: popalex79@mail.ru

УМАНСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ

(Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини, м. Умань)
завідувач **Кривошея І. І.**,
кандидат історичних наук, доцент
E-mail: kii1969@mail.ru

ХАРКІВСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ

(Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків)
завідувач **Владленова І. В.**, кандидат
філософських наук, доцент
E-mail: viadlenova@email.ua

ЧЕРНІГІВСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ

(Чернігівський педагогічний
університет імені Т.Г. Шевченка)
завідувач **Горобець С. М.**, викладач
E-mail: olen-q@yandex.ru

Запрошуємо Вас відвідати наш сайт: www.gileya.org.ua

Див. також: Сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського:

www.nbuv.gov.ua/portal Розділ: *Наукова періодика України: журнали та збірники наукових праць*